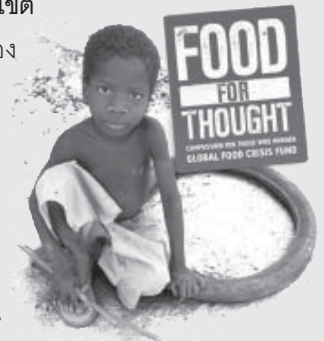

ขจัดความยากจน เพื่อสร้างสันติภาพ

เป็นประจำทุกปี เมื่อถึงช่วงเวลานี้ใหม่ ผู้นำศาสนจักรคาทอลิก จะออกศาสนวันสันติภาพสากล แสดงความห่วงใยต่อสถานการณ์ที่เป็นไปในสังคมโลก ปี ค.ศ.๒๐๐๙ นี้ สมเด็จพระสันตะปาปาเบเนดิกต์ที่ ๑๖ ให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อการขจัดความยากจน ที่เป็นอุปสรรคขัดขวางสภาวะแห่งสันติ ความยากจนทางกายภาพและด้านวัตถุของผู้คนนับพันล้านคน มาจากความยากจนด้านศีลธรรมและความอ่อนแอด้านจิตวิญญาณของผู้มีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ หรือที่เรียกกันใหม่ว่า ความด้อยพัฒนาทางศีลธรรม จนส่งผลต่อการพัฒนาเกินขอบเขต ซึ่งเป็นปัญหาที่มีในธรรมสำนึกในตัวมนุษย์ ไม่อาจเพิกเฉยได้ เพราะต้นเหตุที่แท้จริงของความยากจนทั้งสองเรื่อง มาจากการไม่เคารพในศักดิ์ศรีเหนือธรรมชาติของบุคคล

เรื่องของเด็ก

เมื่อความยากจนเกิดขึ้นในครอบครัว เด็กเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด เกือบครึ่งหนึ่งของผู้ที่ตกอยู่ในความยากจน คือเด็ก สถิติทั่วโลกในปัจจุบัน เด็กเกือบ ๑,๐๐๐ ล้านคน ในจำนวน ๒,๒๐๐ ล้านคน มีชีวิตอยู่อย่างแร้นแค้น ทุกปีมีเด็ก ๑๐.๙ ล้านคน ต้องตายไปก่อนถึงอายุ ๕ ขวบ กล่าวอีกนัยหนึ่ง มีเด็กตายทุก ๆ ๕ วินาที ด้วยความอดอยาก ดังนั้น เมื่อแก้ไขความยากจนต้องคำนึงถึงเด็กเป็นสำคัญด้วย และองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับตัวเด็กคือ มารดา การรักษาพยาบาล สุขอนามัยที่ดีและเหมาะสม การศึกษา และสภาพแวดล้อม ที่สำคัญกว่าทั้งหมด คือ การเสริมสร้างและสนับสนุนความสัมพันธ์ในครอบครัว ทั้งนี้ หากครอบครัวอ่อนแอ หากความเป็นแม่ไม่ได้รับการปกป้อง เด็กก็ได้รับผลกระทบโดยตรงและมากที่สุด เห็นได้จากความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเยาวชนในสังคมขณะนี้

เรื่องประชากร สุขภาพและวิกฤติอาหาร

ประเด็นที่มักจะกล่าวอ้างในระดับนานาชาติอีกเรื่องหนึ่งคือ ความยากจนเป็นผลมาจากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น ดังนั้น จะขจัดความยากจนก็ต้องลดอัตราการเกิด เมื่อเป็นดังนี้ วิธีการที่ใช้ในการควบคุมประชากร ก็เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีของผู้หญิงที่เป็นแม่ (ผู้ได้รับสิทธิตามธรรมชาติในการดูแลชีวิตมนุษย์ จากร่างกายของเธอ จากจิตใจ จากความรักและความเชื่อของเธอ) หรือความรับผิดชอบในครอบครัวเสมอๆ ไม่ว่าจะเป็นการทำแท้ง การคัดเลือกเพศบุตร หรือการตัดสินใจของผู้เป็นพ่อแม่ว่าจะมีลูกกี่คน เรื่องนี้เห็นได้จากนโยบายลูกคนเดียวในประเทศจีน ผลที่ตามมาคือ ทารกหลายล้านคนที่ถูกฆ่าตั้งแต่ยังไม่ได้ลืมตาดูโลก เช่น ประเทศอินเดีย ที่ทารกเพศหญิงถูกฆ่าตายปีละ ๕๐๐,๐๐๐ คน ในประเทศจีน ตัวเลขการทำแท้งเมื่ออัลตราซาวด์แล้วพบว่า เป็นเพศหญิงถึง ๔๐ ล้านคน ดังนั้น การขจัดความยากจนก็เท่ากับการทำลายคนที่ยากจนที่สุดไปด้วย

อันที่จริง มีข้อโต้แย้งว่า ในช่วงตั้งแต่ทศวรรษที่ ๙๐ เป็นต้นมา สถานการณ์ความยากจนของประชาชนลดลง จากที่เคยอยู่ในเกณฑ์ร้อยละ ๔๐ หมายความว่า ผู้คนมีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น และอัตราการเกิดก็ไม่ได้ลดลง ดังนั้น คงถือเป็นสูตรสำเร็จไม่ได้ว่าความยากจนของโลกมาจากพลเมืองที่มากขึ้น แต่คนถูกกระทำให้ยากจน เพราะไม่สามารถเข้าถึงโอกาสและทรัพยากรที่จำเป็นต่อการอยู่รอดเสียมากกว่า ดังความจริงเกี่ยวกับโรคเอดส์ที่เห็นได้ชัดในประเทศยากจนหลายๆ ประเทศ ที่การช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจ มีความสำคัญกว่าชีวิตของผู้ป่วย ทุกวันนี้ทั่วโลกมีผู้ป่วยโรคเอดส์ ๔๐ ล้านคน และส่วนใหญ่ไม่ได้รับการรักษาเพราะราคายาต้านเอดส์มีราคาแพงมาก

นอกจากนั้น พระสันตะปาปาทรงมีทัศนะต่อว่าทรมความยากจนที่เป็นผลมาจากวิกฤติด้านอาหารว่า ไม่ใช่เป็นเรื่องของการขาดแคลนอาหาร แต่เป็นความยากลำบากในการเข้าถึงอาหาร โดยเฉพาะการที่บริษัทธุรกิจยักษ์ใหญ่ กักตุน เพื่อกะเก็บกำไรในรูปแบบต่างๆ

เรื่องการลดอาวุธและการพัฒนา

ตัวการหลักต่อปัญหาความยากจน คือค่าใช้จ่ายด้านการทหาร ที่ถูกยกย้ายถ่ายเทมาจากโครงการพัฒนาเพื่อประชาชน โดยเฉพาะคนยากจนที่สุดของสังคม ที่ต้องการความช่วยเหลือมากที่สุด ในแต่ละปีตัวเลขค่าใช้จ่ายทางทหารของโลกมีมากถึงล้านล้านดอลลาร์ นับเป็นตัวเลขที่มากกว่าเป็นร้อยๆ เท่าของค่าใช้จ่ายของเด็กแต่ละคน ที่ควรจะได้รับเพื่อการศึกษาในระดับประถมศึกษา

โลกาภิวัตน์และการค้าการลงทุน

ถ้าความยากจนเป็นเรื่องระดับโลก โลกาภิวัตน์จำเป็นต้องสร้างความร่วมมือระดับโลกอย่างจริงจัง ระหว่างประเทศที่ร่ำรวยกับประเทศที่ยากจน รวมไปถึงการช่วยเหลือกันภายในประเทศ โดยที่แต่ละประเทศจำเป็นต้องมีหลักจริยธรรมร่วมกัน รวมไปถึงบรรทัดฐานซึ่งไม่ได้ขึ้นกับฉันทามติทางการเมืองเท่านั้น แต่เป็นรากฐานที่มาจากกฎของธรรมชาติ กฎแห่งความรักที่ดำรงอยู่ในจิตใจมนุษย์แต่ละคน (เทียบ รม ๒ : ๑๔ - ๑๕) อันที่จริง โลกาภิวัตน์ควรทำให้โลกกลายเป็นหนึ่งเดียวกัน แต่ความจริงกลับกลายเป็นอุปสรรคอันสำคัญ ทั้งนี้ มันเอื้อโอกาสแก่ผู้มีอำนาจทางการค้าและการลงทุนในการตักตวง หรือบังคับเอาผลประโยชน์จากผู้อื่น การเล่นพรรคเล่นพวกกันในตลาดซื้อขาย และกีดกันผู้ที่มีกำลังทางเศรษฐกิจที่น้อยกว่าให้ตกขอบไป รุ่งแต่จะเป็นตัวเร่งให้เกิดความขัดแย้ง เห็นได้จากหลายๆ ประเทศในแอฟริกาที่ความอยู่รอดของประเทศขึ้นอยู่กับสินค้าส่งออก แต่ทว่าราคาสินค้าส่งออกนั้นมีราคาตกต่ำลงอย่างที่ไม่ควรจะเป็น

นอกจากนี้ ยังมีกรณีพิพาทเรื่องวิกฤตการเงินที่เกิดขึ้นเมื่อปลายปี ๒๐๐๘ แสดงให้เห็นถึงธุรกรรมทางการเงินที่จำกัดตัวเองลงเป็นเพียงระยะสั้น เช่น การเก็งกำไรในตลาดหุ้น โดยละเลยการสร้างโอกาสการผลิตใหม่ๆ และสร้างงานตามแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมทั้งมิได้คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม ในที่สุดก็หันมาทำร้ายนักลงทุนและบรรษัทข้ามชาติ รวมทั้งเป็นอันตรายต่อทุกคน ดังเห็นได้จากภาวะเศรษฐกิจถดถอย บริษัทต่างๆ ยกเลิกการผลิตส่งผลกระทบต่อคนงานถูกเลิกจ้างเป็นจำนวนมาก เป็นต้น

คนยากจน

เราต้องทบทวนทัศนคติที่มีต่อคนยากจน โดยเฉพาะความคิดที่ว่าพวกเขาเป็นภาระของสังคม พระสันตะปาปายอห์น ปอล ที่สอง เคยกล่าวไว้ว่า คนยากจนไม่ใช่ผู้บงการที่น่ารำคาญ ที่พยายามบริโภคในสิ่งที่คนอื่นได้ผลิตออกมา แต่ในทางกลับกัน ต้องคิดใหม่ว่า คนยากจนต้องมาก่อน คนยากจนก็มีสิทธิที่จะเรียกร้อง หรือมีส่วนชื่นชมในสิ่งสร้างที่เขาเหล่านั้นก็มีสิทธิ ในฐานะที่เป็นลูกของพระเจ้า และยังมีสิทธิที่จะแสดงออกซึ่งความสามารถและศักยภาพของตน ในการทำงาน ทั้งในด้านเศรษฐกิจและการพัฒนาด้วยเช่นกัน หมายความว่า โลกาภิวัตน์ต้องมั่นใจและให้หลักประกันอย่างมีเหตุผลแก่คนยากจน ในการทำงานหรือการกระทำใดๆ เพื่อสร้างสันติด้วย ทั้งนี้ คงจะไม่มีประโยชน์อันใด และเป็นการโง่เขลาอย่างแท้จริง หากโลกาภิวัตน์จะทำให้โลกพัฒนาด้านวัตถุไปมาก แต่จิตใจของมนุษย์กลับยากจนลง สังคมกลับเต็มไปด้วยปัญหาความยากจน ความแตกแยก และขัดแย้ง ซึ่งไม่ต่างอะไรจากการสร้างบ้านหุงหาฟุ่มเฟือยอยู่ใจกลางทะเลทราย หรือบนความน่าเบื่อผู้พิง

ศาสนวันสันติภาพสากล ๒๐๐๙ ในตอนท้าย เรียกร้องเราทุกคนจำเป็นต้องมีหัวใจต่อการพัฒนา และช่วยกันขจัดความยากจนซึ่งเป็นทั้งเหตุและผลของสงคราม และต้องมีวิธีที่เหมาะสมในการรับมือกับกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งในหลายกรณีไม่ได้ช่วยในการแก้ปัญหาของโลกแต่อย่างใด สิ่งจำเป็นที่ทุกคนควรทำ นอกเหนือจากการให้ "ส่วนเกินของตน" คือ การเอาใจใส่ต่อสิ่งที่ฝังอยู่ในจิตใจ ไม่ว่าจะมีความโลภ ใจแคบ และอคติ เปลี่ยนวิธีการดำเนินชีวิตของแต่ละคน เปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตและการบริโภค ตลอดจนโครงสร้างของอำนาจที่เป็นกลไกทางเศรษฐกิจแบบไร้จริยธรรม ที่ถูกสร้างขึ้นมากเพื่อกำกับชีวิตผู้คนที่เป็นเสมือนวัตถุอยู่ในขณะนี้

